

10. III. 50.

Kallis Marta!

Juba nädalail aalmistun Sulle kirjutama - aga kaugemale ei saa. Mitte, et ma ei leidaks aega või oleksin üleliiga väsinud, sellest saab üle. Millest aga üle ei saa on äratundmine, et ei saa kuidagi abiks või troostiks olla Sulle Siin raskes seisukorras. Su kiri oli ülikurb, ja mis võib veel surama alla, kui peremanna isa halb tervis. Eks mees oli ju toeks naisele ja lastele, füüsiliselt veel enam, kui ehk vaimset. Ka Paulist on mul kahju. Ta on väga hingeline, ja ma väin enesele ette rühtada, mida Ta kannatab. Kõik maad kuhu kälja rännatakse, valivad ainult tervet ja tugevat. Se kirjutasiid Rootsi kohta. Me olen nüüd veidi seda küsimust uurinud, aga kahjuks ei saa Sulle midagi positiivset selle kohta ütelda. Nii palju, kui ma aru saan, on Saksamaal üks grupp inimesi - rist kirikutegelasi -, kes tahaks, et Rootsi - Narra - Paani raskes võitluses teatavasti haigeid (üks peresondadega), vanu ja invaliide. Nond lugusin ajalehes, et üks suurem tegelane alla koguni siin arakainud, et seda küsimust harutada. Rootsi poolt aga pole siiani midagi kuulda olnud. Ümberpöörduelt, kard jätke lugusin ajalehes, et Rootsi milgil kombel ei võta vastu just the haigeid. Rootslased kardavad just seda haigest kõige enam, nad koguni ei taha sellest rääkida, kui mõni nende sugulastest on olnud või on haige. Nad just kui hõbenevad sellest rääkida, aga sugugi ei ole neil piinlik ütlesugeda, mitu vaimuhaiget neil on isa ja mitu ema poolt. Ma saan aru, et see teade Siinol kurvastab ja lootusi veel enam vähendab,

aga ma ei saa saletada; pean asja kirjeldama, nagu ta
an. See angi se põhjus, mis mind isik jälle sundis
kirja kirjutamisest eelasi lühata. Ega pole hea tunne, kui
peab halba kirjutama. Täna meeldi abistada - ja kui-
dagi ei saa. - Õigust ütelda, ega see elu Rootsis enam pole
seda, mis 4-5 aastat tagasi. Kui Saksas oli edasimineks, tuli
meil tagasimineks. Kui alul igatpidi aidati pägenikke, käi-
gutati haritlasi arhiivkordadele, vanadele anti 80-100kr.
Kui abi - siis pole seda enam olemas. Mu tuttavalet võeti
abiraha ära, sel põhjusel, et tal tütar on, kes võib seda tahta.
Ka arhiivkorte talle ei anta. Kuna ta aga 70a. vana on, ei saa
ta ka kohta vahetalituse kumturi läbi. Mina ei saaks praegusel
silmapilgul mitte oma praegust kohta, kuna ju ka
koos tütrega elan, ainult see, et olen juba 5 aastat samal
kohal, olen keele äraõppinud, vahetard ülemusega ühivaga hea,
on põhjuseks, et veel ammal kohal püsin. Ja viiski tuli paari nädala
eest küsimuselt, kas mu varanduse või perekonna
varanduse seisukord on ehk muutunud? Sest pärast ei tea, kas
mind pärast 1st juunil (senini olen hinnitatud) veel kohale jää-
lasse. Nooremal, kes enne ilmsi rootsi keelele ka postile või mõne
kumturi soid, ei saa seda enam. Rootslased ne seletavad seda
sellega, et aastat 24-26 tagasi oli sündinud väga väike ühine,
seepärast tulnud ka püüda ja võetud võeraild tarnastele kor-
tadele. Nüüd aga on omi külluses. Paar eestlast sõitsid Kanadasse.
Ühega töötasin alguses koos. Oli 45a. mees. Tal oli kaunis viisakas
kort mte vabriku kumturi - aga nüüd, kus ta oma sõbra tahtis
asemele soovida, ei võetud sel, kuna ta oli 40a. vana. Võeti 3 noort
18-20a., rootslast. Oma viisid seletavat, et neil on suurel väelani-
kesed sotsiaal-kindlustustega, mida vanem inimene seda
võim on mares, seepärast võtavad nad ainult noori.

21. Linne koht on vabrik. Andersonil mõlemal töötaval 3
vabrikates. Tütal pole niga (kuiigi peab juba kell 7 kooli
olima, tühineb siis igal hommikul kell 1/4 6 ajal), aga
Andersonil on aige raske. Õhtul pereb ennast sund aega,
et ahist ja tahmast latti saada. Küll on ta käinud ja ostinud
pannades ja kumturies, on ka keele aroppinud — aga näo.
50 a. vana, ja ei väeta. Põgenikke, kes mustalt tulevad, ei
saaoleta küll tagasi, aga nad ei saa enam niipalja abi, kui
alul. Katutakse neid aga koke metis vääri vabriku saata.
Elu on kallis, palju kallim, kui oli 4-5 a. eest, ja, mis veel nal-
jakalt kõlab, kallim, kui Saksamaal. Seda kinnitab Edit, kes
juba 3 kuud minu juures külas viibib. Kartulid ja perrvili on
koke 2 korda kallimat. Päidud ja karterid 100°, arvat ta. Taimestes
koke, et Saksamaal selles aroamies oldi, et siin paradüis on. Kui-
dugi vääri see maa paradüisina paista pärast seda, kui Saksas
nälq ja külm oli. Nüüd ta enam seda ei ole. Rootslased ise ütlevad
et nad on niipalja abistunud, et nad on vaesestunud. Ka langesi
nende raha hirmsasti. Edit Rootsi ei taha jääda. Linne koht, mis
talle luba annaks siia jäänuisens, oleks haigla põetaja - karistaja,
mõnel väljavõtel teenija lasterikkas perekonnas. Edit ütleb, et
ta aga füüsilist tööd taha ei saa füüsilistel põhjustel. Loodab
vanas kohas siiski kantari tööd saada. — Ega see elu vist kusa-
gil kerge pole. Saan nüüd kirje igalt poolt. Üks entine õpilane
on Uuel Meremaal haigla aetabilisena. Tegelikult peab ta karistama
ja näin tööd tegema, tahta ette kaandama ja raskeid haigeid töötama.

Haigla on seegi hullumajas, halvatud haigetest ja sugu-naha hai-
guse põdijatest. Vanda on Austraalias hullumajas tootute etekant-
jaks. Kell 1/4 7 homm. algab töö, lõpetab kell 7 õhtul. Iska püsti jalul.
Kanas, Ameerikas on nad suuremalt jaolt majateenijates,
mõni üsisk haiglas. Vanaprüma Barkova, kes nüüd 75 a.
vanas on Arizonas „kõrreka“. Tal on neli last

6a. — 10 kunnid. Ta väimehe ema, kes veidi noorem, on
sarnas perekaunas keetjaks. Väimees on vabrikus, tütar
kaiglas, tütre vanem poeg küberipaisiks. Sa ütles, et pr. Hanna
ei kirjuta. Ma olen sellega harjunud, et nemad, kui nad kohale
jäävad ja oma suurtes lootustes pettuvad, ei kirjuta.
Pole meeleolu. Alles pika peale, kui harjuvad ära või veidi
paremale kohale satuvad, siis nad kirjutavad. Mu minijale
oli pr. Hanna siiski kirjutanud. Tema on keetja ühes sana-
tooriumis, samas on ta mees "ein Mädchen für Alles".
Parandab elektrit, mõni purustatud esemet jne. Nii kuidas ma
arui sain, ei saa ta palga, ainult toit ja naese korter. Kolmas
vanemas tütre on seenijal. Tiin kaib koolis. Siinukene,
kellest ma tean, kes töötab nii ütelda haritud põllul, on
hall tüdruk. Ta on ju õpetaja K. abiline. Kirjutab mulle, et
tööd on vähe palju, pole vabu ega pühapäevi. Kuna
õigelt mõnikord töötab. Lisab aga juurde, et ta teeb seda
hea meelega, kuna see on oma töö. Ta küsis ka
Siini järel, ütles, et ta pole ammu enesest teada
ammid. Mina Siini asemel jätkas siiski pidevalt
ühenduse kaudu. Õpetaja K. on turundest vähe kirja-
tanud, tal on ühendus just ameerika kirikutegeolastega,
kellel kaunis suur mõju ja võim, ja võib olla vähe, ja
ta süüsi pikapeale ka teile midagi ära teha. Igatahes
kärjaks sulle ei ole, kui sa sidemeid neudega alal
hoiud. — Jutaj sai viimaks oma vanemaid siia. Ta
näeb hea väelja, palju noorem, kui ta aastatan, aga menta-
litsedilt on ta vana, ja minu arvates ei saa ühegi tööga
valmis. Ema sai nüüd koha ühte väikesta vabriku.
Töö on kella 6-3 või kella 7-5. Vahel saab kolm
korda vüta, nii et töö on 8 tundi. Ütleb, et muudu

3/ oleks päris tore, aga raske on püsti jalul seista.⁵
Kogu aeg. Ma ei tea, miks neil siin nii on: isna
kange demokraatlik maa, aga seda ~~ei~~ ei saa üldse
et nad oma tööliste jändu hoiaaks. Miks ei tohi näiteks
istuda, kui kooriol mune (800 tükki)? Minu aruates
läheb koorimine palju ruttum, kui istub. Aga seda
ei tohi: kõik seisavad. Selle üle kaebavad ka kängla
teenijad, et mitte ei saa tööajal maha istuda (väljavõle WC.)
Ka siis, kui on aega. Seisata siis veidi seina najal. Isna
tühveldada ja tühveldada. Ülemööd on siin mõnikord väga
õelast; neil on keel sarnane kannatus, nagu meil see oli Saksa
bürgerite juures mõnikümme aastat tagasi. Kui saad mas-
tuol, siis pead segutsema. Nad ei arvesta nii palju töö tegemist
ja inimerehmust, kui nende liikumist.

Oma isiksusest elust pole midagi erilist paatada. Isna sama
töö, samad sõidud ja pole ka tulevikus näha muudatust
paremuse suhtes, see tähendab mingisugusele ideaalile kõr-
gemate püüetele. See ringkond, milles meie keerleme, tunneb
huvi kokviipomisest, klubitidest, mõnedest sensatsioonidest.

Üldiselt on nende elu kannis kurb, ühetäoline igas, pole
vapustusi, ega ka sarnasid töö, nutundeid, mis vapustaksid.
Mul on ainult kurb meel, et meie noored ~~ei~~ nende järel kui-
dagi banaalseks ja värvituks lähevad. Koolus olid neil just
kui sügavamad hviid. Ehk on üliõpilastel suuremat hu-
vi, aga neil on meil siiski vähe, pole raha, ülikool on kallis.
Suurem osa läheb peale keskkooli lõpetamist kontoritööle.

Ka tüütab mind see igasene võõras keel. Väsitab kõhe. Neil
on veel see, et elame sarnases rajoonis, kus eestlasi ei ole
pärvaselt kaupa ei kunne oma keelt. Isna käib veel eesti.

pidudel, teatris ja kontsertidel (meil on kaunis
 tihti olemas), mina aga ei jaksa õhtutiil kassa üle-
 val olla. Ei jaksa ka veel $1\frac{1}{2}$ tundi sõita, sest pead
 algavat kella 8 ajal, ma saan vabaks kell $\frac{1}{2}5$. Siis
 kas istu liinas ja oota või sõida koju (olen siis $\frac{1}{2}6$ reas)
 süö lõunat ja hakka kell 7 jälle tagasi sõitma.
 Nii mõeldud on terve elu ja töö, aimuke siht on keenida
 et lapsi kasvata. See aga vegeteeri — ja kas ei
 vegeteeri terve maailm? Just kui poodiumil, nagu
 ma kard uue lihasamal ajal lugesin, karjavad:
 Jecum, Jecum, aga ise seisavad paigas. Nii ka praaga-
 sed ajalehed — sõimavad sõimavad, konstateerivad farti,
 et nii ja nii palju „näpatus“, nii palju K.-L. surnud,
 nii palju idast läände põgenenud — ja sellega lõpp.
 Lõppu aga ei taha keegi teha.

Kas mõni meie õpilasist on veel seal? Kas Suõde
 on ka ära sõitnud? Kas ta jälgeb Siivita minna?

Saavin sulle kõiki head. Luodame, et
 h. Lammus siiski täiesti paraneb. Aga eks ta
 ettevaatlik peab ikka olema. Tervita teda
 minu poolt ja veel kaht parimat

Sulle ja tervele perele.

Sime S. Lend